

# مسلك اجتماعى

علم اجتماعى تعليم وسائل اجتماعيه مزه تطبيقه ابرر .

علم اجتماع مسلك اجتماعى به مركز خلقت اولدينى  
كجى مسلك ده نوركيه نك اك وجدائل اولادلرينه  
ر مركز استناد !

[ صباح الدين بك ، مسلك اجتماعى و پروگرامى . ]

مدير و باسره محرر : محمد على

برنجى سنه — — — — — ٤ نخبى جزه

مسلك اجتماعى مؤسسه علميه سى  
استقلال مى ناصل تأسيس اولنه بيلير ؟  
ملت مسئله سنى تنوير ايده جك برنجت  
كويلى ورنجبر اولميان چفتجى  
علم اجتماعك فائده محمله سى

استانبول

مسلك اجتماعى مؤسسه علميه سى  
غلطه . رومان خانى ، ايكنجى قات .

هلال مطبعه سى

# استقلال ملی

ناصل تأسیس اولنه بیلیر ؟

« بزده جماعت تشکیلاتنک اساساتی و غایه سی نه اولمیدر ؟ جماعت تشکیلاتی ایچون خلقمیزک بنیه سنه اذ موافق اصول هانکیسیدر ؟ سؤال لری وضع ایدیلهرک « علمی و تطبیقی جواب لری و قناعت فکریه و شخصیه من » سوریلور . علمی جواب آرامق مسائل اجتماعیه نك عالماً ندقیقه محیط فکری مزده ده احتیاج حس ایدلمکده اولدیقه دلالت ایتدیکی جهنله شایان تشکر در . شو قدر وارکه بر مسئله نك علمی صورت حلی بولندقدن سوکره فکری و شخصی قناعتلر هر نه اولورسه اولسون اوکا اعتبار ایدیلهر من ؟ حق بو صورت حلك یا انکیز بعض شخصی قناعتلره دکل عمومی قناعتلره مخالف اولهرق ظهوری ده بلك ممکندر .

بزده ، نه کبی بر وضعیت حدوشنده ، جماعت اسلامیه تشکیله نوزوم کورلدیکی معلومدر . جماعت تشکیلاتی موضوع بحث ایتدیرن بو کونکی بو یوک اندیشه ده میدانده در . سؤال لک طرز وضعی بو خصوصه کی عمومی نقطه نظری و قناعتی ارانه ایدور .

( علم اجتماع ) ک کشف ایتدیکی حقایق ایله مـ ثله بی تنویر ایدرسه ک کورورزک عالمک شرائط ماضیه و مستقبله من کوره ( جماعت ) ک هر هانکی بر طرزده امپایسی استقلال ملی بی تأمین رمد افندره عاجزدر .

بوکا استقلال مليک معروض اولدينى تهلىكدن باشقه دليل آرامغه لزوم يوق . چونكه ، علم اجتماع توزيله محيط اجتماعيمزه باقارسق اولاً آشاغيدن يوقارى يه عائلده ، ايش باشنده ، جوار مناسباتنده ، منافع ومصالح عموميه نك اداره سنده ، خلاصه حيات خصوصيه و عموميه مزده ( فرد ) ك ( جماعت ) له چرچيوه لنش اولديغى آكلارز . ثانياً بوجماعق چرچيوه لر ينك صارصيلوب كوشه يه رك فردى - محتاج اولمقدن قورتوله مددنى - حمايه و وسايستن محروم براقق اوزره اولديغى ده فرق ايده رز .

فى الحقيقه فردك استقلالى اك فضله برانكشافه مظهر اولمش بولنان جمعيتلرده ( مثلاً آنفلو - ساقسون جمعيتلرنده ) انسانلر ، شهبه سز ، منفرد ياشامور . عائله ، ايش هيئتلرى ، دينى و خيرى هيئتلر . . حيات عموميه هيئتلرى وار . او جمعيتلر شرق جمعيتلرى كى بسيطدكل ، مركب . برانكليز ، بر آسريقالى بر شرقى يه نظراً يك متعدد هيئتلر داخلدر . فقط تحليل علمى ميدانه قويوبور : بوهيئتلر آز ويا چوق دواملى معين بر مقصد ايچين ، معين برايش ايچين ( مستقل فرد ) لرك تشبيلونى برلشدير مه سندن وجوده كلكشدر . يوقسه بزده اولدينى كى افرادده كى قدرت تشبيه قنداتنى تلافى يه يارايان ( وسايستكار ) و بناء عليه غايه سى - عموميلشمكه متمايل اولديغيچين - غير معين بر هيئت يعنى ( جماعت ) دكلدر .

بوندن طولايى آنفلو - ساقسون عائله سنك تربيه ده هدفى چوجوقلرى ندرىجا كندى كندى كندى اداره يه آليشدر مق و اونلرى - دنيا نك هر هانكى طرفنده اولورسه اولسون - سى ذاتيسنه دايانار ق مستقل بر موقع تاسيس ايده جك بر قابليت ايله نجه يزايلمكدور . حال بو كه بزده كى عائله نك هدفى چوجوقلرى اولدينى برده و مشترك بر حيات و معيشتده بويوكلى طرفندن سوق و اداره ايديك اوزره مطاوعته آليشدير مقدر .

ينه بو اساسى فرقندن طولايى آنفلو - ساقسون جمعيتلرنده حكومت - تشبيلات خصوصيه ايله تسويه ايديله مين - محدود مصالحك ( علائقدار

علاقه دارلر ( طرفندن طوغریدن طوغری به اداره سی دیملکر . قدرت تشبیه نك انكشافی مصالح محله بی منافع عمومی سیاسیة نك اداره سندن آیرمشدر . بزده اولدینی کبی خصوصی ، عمومی و محلی ، سیاسی بوتون منافع و مصالحی عهده سنده طویلامغه چالیشان بر ( دولت جماعتی ) یاخود عین مرتبه به بوکسلمک چالیشان دینی جماعتلر و جرد بولامشدر .

ایشته بواساسی فرق اکلاشیله مینجه فریده کی اجتماعی ترقیاتک حقیقته نفوذ قابل اوله میور . بوسیددن اوراده صرف برترقی مادی ایله بوتک وساطتی اولان آلات و تجهیزاتدن باشقه برشی کوره میورز .

حال بوکه غرب جمعیتلری ایضاح ایدن شی فردک قدرت استحصالیه دایانه رق قازانمش اولدیغنی استقلالدر . بوسایه ده فرد وجوده کتیردیکی هینلره حاکم اولیور و حیاتک مشکلات و احتیاجات متزاید سنی کیتدکجه آراتان بر قدرت تنظیمیه ایله قارشیلیه بیلمک امکانی حصوله کلیور [۱] . ( انفرادی ) تعیری فردک جماعته قارشی بوتوقنی افاده ایدر .

بزده فرد جماعته زبوندر . بسیط بر حیاتک ایجابانیله تشکل ایتش اولان ( جماعت ) ایسه مرکب بر حاله کلک اضطرابنده بولان بر محیط اجتماعینک احتیاجاننه اوبویه بیلمک قابلیتدن محروم .

ایشته کال اهمیتله نظر دقتمزی جلب ایتمه سی لازم کلن ایکنجی حادثه ! یعنی فردک کندی تشبیه دایماق قابلیتنی قازانمدهن وصایت و استاداکا عدن محروم قالسی .

کنجلیک تردد و شبهه به ، بدینی به دوشورن ؛ کاه بوفکرک و کاه شو فکرک جاذبه سنه قایدیران و منور لر مرزه اصلاحاتی دائما وساطت عمومی ایله پایله حق احرا آنده آراتان سبب ، شهرلی عالمه جماعتلرینک انفساخه اوغرا . مه سندن باشقه برشی دکلدرد .

[۱] غرب جمعیتلرینک بونقطه نظرندن اراشه ایتدیکی فرقلری کورمک ایچین ( مسلک اجتماعی مجموعه سی ) نك ایکفهی جزئنده کی تصنیف اجتماعی لوحه لرینه مراجعت .

جامعتك افساخى نه بر تصادف اثر يدر ونده اخلاقى و معنوى اسباب ايله قابل ايضاح در . بلكه اخلاقى و معنوى تظاهرا نه ده حاكم اولان برسپيك نتيجه سيدر .

افرادى تشبث شخصى ايله و فضله بر قدرت استحصاله و تنظيمه ايله مجهز اولان جمعيتك ضرورى و غير قابل اجتناب رقابى عالمك شرائط اقتصاديه نى استحاله به اوغرا تيور ؟ حياتك مشكلات ماديه و معنويه سنى كيند كجه آرتير بور . دده لر مزدن مروى اولان سهولت و سادكى معيشته الوداع !.. ساده و بسيط بر معيشتك محصولى اولان اجتماعك بو متزايد مشكلات قاوشينده طوتونه بيلمى قابل دكلدر [۱] .

شرق باشدن باشه تهديد ايدن و آوروپاى شرقى و وسطى بى آله ايله بيلديكى ترقيات ماديه به رغماً صادمقدمه اولان قورقونج بحران بورادن كلور .

شرق ، صوك عصر لره قدر ، حيات عموميه ده كى قلب مجادلاتندن متولد قارغشه لقلره ازيلكده و بوكا حيات خصوصيه سنك منزول استقراريله بر درجه به قدر مقاومت ايتمكده ايدى ؟ حال بوكه حيات خصوصيه جماعتلرى تماماً انحلاله اوغرا نه جق بر استقباله يورويور . بوتون مسالح استيلا لردن و هرهانكى متجاوز بر قومشودن زياده شرق جمعيتلرى بلا استثنا تهديدى آلتنده بولنديرن مدهش تهلكه بودر .

زده فردك اساساً جماعته چرچيوه لنش اولدينى ، بوجاعتلك ضرورى بر انحلاله معروض بولندينى ، انحلالك ده سنى شخصى و مرقبه قابليتلى ملتلك رقابتدن توليد ايتديكى آكلا شيلنجه جماعتك هرهانكى بر شكلده احباسنه چالشمق مشكلات و احتياجاته جواب ويره ميه چكى تسليم ايدملك لازم كلير .

[۱] بو بحثى تعييق انجين موسيو پوانسارك La production, le travail et le problème social dans tous les pays au début du XXe siècle.

عنوانلى اثرينك برنجى جلدينه مراجعت .

بونکه برابر بحران اجتماعی به چاره آریان نجمی بشریتک بر قسمی  
 بو یسود تدبیره ربط امید ایش بولنور . صنایع جسیعه نك وسریع  
 وسائط نقلیه نك تأثیراتنه بزدن اول معروض اوله رق افساخ اجتماعی به  
 دوچار اولان روسیه ده و مرکزی آوروپاده سوسیالیستلرک تطبیقنه  
 اوغراشدینی (سیستم) لراشته جماعتک بویله یکی بر طرزده احیاسی  
 تصویردر .

شرق قریبده مسئله هنوز بو قدر وسعت ودرینلک پیدا ایشامش  
 اولمقه برابر بر عصره یاقیندر بزدن بوقیل بر تجربه ابله مشغولر . فی الحقیقه  
 تنظیماتک اعلانیله کیشمش اولدیغمز تجربه بر دولت جماعتی وجوده  
 کنترملک ایدی . غربک ، تراید قدرت و نفوذی اوکنده موجودیتیزی  
 احاطه ایدن خارجی و داخلی تهلکله ، امنیت خارجه و داخلی ، عنصری رقابت  
 سیاسی ، فعالیت اقتصادی مزده کی ضعف ، جهالت .. خلاصه ظهور ایشامش  
 واید جک بوتون مشکلات بونکه ایشام ایدیله جکدی .  
 مرکزده کی سیاسیلر من ، حقوق شناسلریمز ، شاعرلریمز .. کال حرارتله  
 بو معظم جماعتی تأسیسه اوک آیاق اولدیلر .

حیات عمومی به عائد ایشام قدر حیات خصوصیه به عائد ایشاملرکده  
 ناظمی اوله جق بر حکومت ماکنه سی قورولمق ایسته نیور ، بویسه قوانین  
 ونظامات اصداریله هرشی یرلی برینه برلشدیرلمک چالیشیلوردی . بریاندن ده  
 مکاتب عمومی نك تأسیس و تکثیریه کنجلی بویکی جماعتک کارکندار  
 مأمورلری و مطیع افرادی حاله کنترملک عملیه سنه قوت ویرلمکده ایدی .  
 ایشام حیاستده موقع و ثروت تأمین ایدرک خلقه حیات خصوصیه ده  
 رهبر اولمقه نامزد اولانلر وسائط عمومی به تملکی کرک کندیلمی و کرک  
 مملکت ایچون ده نافع عدایده رک چوققلرینی مکتبلر طریقله مأموریت  
 حیاسته کچیرمکه ، عائله لرینک قازانمش اولدینی نسبی استقلالی فدا ایشامکه  
 تهالک کوستریدیلر .

مملكتده قدرت ، ثروت و حیات نامنه بلیرمش هر نه وارسه بومقصد اوغرینه صرف ایدیه بیهلجهکدی . یالکیز قورولمق ایستیلن جماعت بناسنك زمینی يك واسع ایدی . بو زمینك اقسامنه صره ایله باشقه لرینك ادعای تصرف ایتسی و حتی تصرف ایله مسی یا یجیلرک غیرتی آرتیرر کی اربورددی . مشروطیت و پارلمانتریزم بومدعیاتی برطرف ایتك و تشکیلاتی ا کماله موفق اولمق ایچون دوشونلدی . بوتون بو کشمکشلر ایچنده مرکزیت حرکتی غریبه حیرت له تماشا سانه بر دورلو طویه مدیغمز (!) بعض دولت نمونه لرنده کوردلیکی درجه ده قوتلنوب تقسیمات و قهرعایله او قدر مکمل بر اثر وجود کتیره مدی .

شوقدر وارکه بومساعیدن حاصل اوله جق نتایجی آکلامق ممکن اوله جق قدر ایش ایلریله بیلدی .

جمیعتک ازنلره ازیلنردن مرکب ایکی زمره تشکیل ایتسی ، اداره ایدنلره اداره اولانلر منفعتک یکدیگرکدن آیرلمسی ، ایش و قازانچ حیاتندن اداره و استهلاک حیاته طوغر و جریان ، ویرکیلرک تزايد دائمیسی ، عسکرلک یوکنک آرتیمسی ، بوتون بونلر مرکزیتک ضرور یانیدر .

حکومت مطلقه ، مشروطیت ، پارلمانتریزم ... هر نه اولورسه اولسون کورولبورکه مرکزی بر اصلاحات حرکتیله الده ایدیان و ایدیهلک اولان اداری و سیاسی فائده محلی تغلیبری مرکزی بر تغلب شکلنه صوققدن عبارت قالبور .

وسائط عمومیه ایله زراعتیزی ، صنعت و تجارتیزی خلاصه مملکتک قدرت استحصالیه سی آرتیرمق خصه و صنده غریک سرمایه و تشبته رسمی بر قومیسس و نیجلیق اجرا سندن باشقه برشی یایله مدینی کی حکومتیجیلک - وسائط سیاسی و عسکریه سیله - استقلال و موجودیت مسئله سی حل ایده بیلمک شویله طورسون تهلیکی بیهل توقیف ایده مدی . بوکون بر عصر اولککندن دهامضطر بر وضعیتده بولندیغمزه شهیه می ایده جکیز ؟

فقط وسائط و تدابير عمومیه نك قدرتسه حالا اعتماد دوام ایدیور !  
مرکزیت و حکومتیك حالا واصل اوله حق بر هدف اولق قیمتق غائب  
ایتمیور . بو هدف جبراً المزدن آلمزدن اول هدف اجتماعیزی دیکشدریم .  
بیلبسهك نه سعادت !

استقلال سیاسینك زوالی اندیشه می قارشیسندمه یزم ایچون ممسك  
سیاسی واداری اساسلردن دینی وحرنی اساسلره رجعت ایدرك بونلر  
اوزرنده نری چرچیولهك بر جماعتی یکیدن قوره بیلمك امید اوله ماز .  
دیكرندن دهه ضعیف وسائطله ودهه كوچوك مقیاسده عین تجربه یه  
کیریشمکده امید ویرهك نه وار ؟

موجودیت ملیه یی قدرت استحصالیه و استقلال فردی اوزرینه  
تأسیسه برآن اول یورومك اضطرارنده یز . هزیمت اجتماعیه یی هر هانکی  
مرحله سنده توقیف ایچون یكانه طریق بودر .

صباح الدین بك طرفندن علم اجتماعك مسئله اجتماعیه مزه تطبیقی سایه سنده  
كشف ایدلمش اولان بو خلاصكار مسلك قادین ، اركك كنجلر مزه ده  
مستحصل وفعال برسی ابله قابلیت فردیه سی یو كسلتهرك ایش حیاتنده  
مستقل بر موقع وجوده كتیرمك ، طور اقلر مزك استعمار زراعیسنه کیریشمك  
کبی شخصی خلاص قدر عمومی خلاصه ده كافل بر ساحة فعالیت آچور .  
موجودیت ملیه یی استقلال فردی اوزرینه تأسیس حرکت اجتماعیه سنك  
انكشافی صره سنده حیات عمومیه مزی هیئت مأمورین انحصارندن قور .  
تاره رزق منافع و مصالح عمومیه نك صاحب وعلاقه دارلری طرفندن اداره سی  
تأمینه طوغرو کیتمك ایچین حیات عمومیه اصلاحاتنده ناصل بر اصول  
تعقیبی لازم كله چکنی ده ( مسلك اجتماعی ) اراده ایتمکده در .

قوانین اجتماعیه یی د بیلوب بیلمه مك کندمزی اونلرك تأثیرلری آلتنده  
بولونمقدن اصلا قور تارماز . شوقدر واركه بیلمك کندی کندمزی اداره

ایتمک؛ بیامه مکسه کوری کورینه اداره اولونمقدور. ایکی شقدن برینی ترجیحده البتده مختارز، یالکز نتیجه بی تعینده هیچده سربست دکلز، [۱]

محمد علی

### هامش

حیات عمومییه اصلاحتنده تعقیب ایدیله جک فایه ایشلری تمرکز دن قورتارده ورق دینی وخیری امورک ومصالح اداره و سیاسیه تک صاحب صلاحیت علاقه دارلری طرفدن آیری آیری هیئتله اداره ایدیله بیلمه سیدر.

افراد خصوصی ایشلرنده نه قدر تثبیت وقابلیت کوستر برسه عمومی ایشلر ایچین برلشمکده اوندر موقتیت کوستره بیلیر و یوایلرک مسئولیتی درعهده ایدیله جک صلاحیتدار کیسه لک ظهوری امکافی ده اوقدر آرتار.

مذککته یوکسلک ایستینلرک تعالی بی قوه عمومییه تملکده آراهرق حیات عمومییه مشئوم بر رقابت تولید ایدیه جک برده بوتعالی بی ایش حیاتک یکیدن تأسیس ایدیله جک مستقل موقعلرنده آرامه سی بریاندن استقلال فردی بی تأمین دیگر طرفدن حیات محلی بی انکشاف ایدیه بره جکدر. بناء علیه حیات خصوصیه ده آرتان قابلیتک حیات عمومییه ایلاک ساحه فعالیتی محلی مصالح ایله تربیوی، دینی وخیری اموردر. الک عمومی منافعک، منافع سیاسیه تک اداره سی ایچین مؤسس رهیت اولان دولتک عهده سنده جمع ایتمک چالیشدینی مقنوع امور ومصالح دن علاقه دارلره تودیع ایدیلک باشلانہ جق اموره یولدر.

فقط بونقطه نظر دن صرف ایدیله جک مساعی - صرف تملکک لار شیسنده برلشمش اولوق ایچین یعنی غیر معین بر مقصدله - جماعت تشکیلی مسئله - نندن عاماً آیریلیر؛ بناء علیه موضوع بحث خارجده قالیر.

۲۰۰ع

[۱] صباح الدین بک، تورکیه ناصل قورتاریله بیلیر؟ مسلک اجتماعی و پروغرامی،